

ՀՀ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՉԱՐԳԱՅՈՒՄՆԵՐԸ 2010-12 ԹԹ.

ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2010-12 ԹԹ. ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԾՐԱԳՐԵՐԻ

Ի կատարումն Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի խորհրդի 2007թ.-ի հոկտեմբերի 30-ի թիվ 344Ն որոշման՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ապահովագրական ընկերությունները Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկ են ներկայացրել 2010-12թթ. գործարար ծրագրերը, որտեղ ներկայացված են իրենց կողմից մշակված ռազմավարություններն, ինչպես նաև հիմնական ցուցանիշների կանխատեսումներն առաջիկա երեք տարիների համար:

Ամփոփման համար հիմք են հանդիսանում 27.05.2010 թվականի դրությամբ գործող 10 ապահովագրական ընկերության կողմից 2010-12թթ. համար Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկ ներկայացված գործարար ծրագրերը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՆԱԽՈՐԴ ՊԼԱՆԱՅԻՆ ԺԱՍՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
2. ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ 2010-12 թթ. ՀԱՄԱՐ	4
3. ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	5
4. ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄ	6
5. ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ	7
7. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ 2009-12թթ. ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ	8
8. ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՌԻՍԿԵՐ	181
9. <u>ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1</u> ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ 2009-12թթ. ՀԱՄԱՐ	
10. <u>ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2</u> ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐՆ՝ ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ 2009-12թթ. ՀԱՄԱՐ	

ՆԱԽՈՐԴ ՊԼԱՆԱՅԻՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող ապահովագրական ընկերությունների կողմից հիշատակվել են 2009թ.-ի ընթացքում տեղի ունեցած մի շարք իրադարձություններ, որոնք որոշակիորեն ազդել են ընկերության գործունեության վրա, այդ թվում՝

- *համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամը*, որի ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության վրա նկատելի դարձավ սկսած 2008թ.-ի երրորդ եռամսյակից և շարունակվեց 2009թ.-ի ընթացքում: Կտրուկ նվազեցին ֆինանսական հաստատությունների կողմից տրամադրվող վարկերը, ինչի արդյունքում նվազեց գրավի առարկա հանդիսացող գույքի, ցամաքային ավտոտրանսպորտային միջոցների ապահովագրության նկատմամբ պահանջարկը: Վերջինս էլ ապահովագրական ընկերությունների կողմից հավաքագրվող ապահովագրավճարների նվազման պատճառ հանդիսացավ,

- *հանրապետությունում հանքարդյունաբերության, շինարարության և բեռնափոխադրումների ծավալների նվազումը*, արտասահման մեկնողների քանակի նվազում,

- *ՀՀ դրամի արժեզրկումը*, ինչն ընկերությունների մի մասին ապահովել է եկամուտ, իսկ մի մասին հասցրել վնասներ, *ՀՆԱ նվազումը և տնտեսական անկումը*,

- *ՀՀ տնտեսության տարբեր ոլորտներում կրճատումներ և պարապուրդներ*,

- *արտերկրից ստացվող տրանսֆերտների նվազում*,

- *ներմուծվող ավտոտրանսպորտային միջոցների քանակի նվազում*,

- *քաղաքական անկայուն մթնոլորտը տարածաշրջանում*,

- *չնայած ֆինանսական ճգնաժամին՝ վերաապահովագրական ընկերությունների կողմից սակագների պահպանում միևնույն մակարդակի վրա*,

- *որոշ ապահովագրական ընկերությունների և բանկերի խիստ փոխկապակցված վարքագիծը*, ինչը պայմանավորված է բանկերի և ապահովագրական ընկերությունների միևնույն հոլդինգի մեջ լինելու, կամ շահերի միևնույն կենտրոնն ունենալու հետ,

- *որոշ բանկերի և վարկային կազմերությունների կողմից որպես գրավ ընդունած անշարժ և շարժական գույքը չապահովագրելը*, ինչի հետևանքով բանկերը վարկառուներից լրացուցիչ գումարներ են ստացել ապահովագրման ենթակա ռիսկերն իրենց վրա վերցնելով, իսկ ապահովագրական ընկերությունները զրկվել են իրենց կանխատեսումների համաձայն համապատասխան չափով ապահովագրավճարներ ստանալու հնարավորությունից,

- *ապահովագրական ընկերությունների միջև մրցակցության սրացումը*: Նոր ապահովագրական ընկերությունների մուտքը որոշ ապահովագրական ընկերությունների կողմից դիտարկվում է նաև որպես տեղական ապահովագրական ընկերությունների նկատմամբ հետաքրքրության նվազման պատճառ,

- *որակյալ մասնագետների բացակայությունը*,

- *լոնդոնյան շուկայում ավիացիոն ռիսկերի ապահովագրության սակագների աճ*,

- *բժշկական ծառայությունների շուկայում գների կտրուկ աճ*, ինչը հանգեցրել է համապատասխան սակագների բարձրացման,

- *առողջապահության ոլորտում ֆինանսական հոսքերի անվերահսկելիությունն ու թափանցիկության բացակայությունը*, որոնք խոչընդոտներ են ստեղծում առողջության ապահովագրության լայնածավալ իրականացման համար,

- *ապահովագրական գործունեության բնականոն ընթացքն ապահովելու համար անհրաժեշտ համակարգչային ծրագրի բացակայությունը*,

- *հավաստի վիճակագրական տվյալների բացակայությունը*, ինչը խոչընդոտ է հանդիսանում ճշգրիտ և հիմնավոր ապահովագրական սակագների կիրառման, ինչպես նաև ապահովագրության նոր դասերի (մասնավորապես՝ առողջության ապահովագրության) ներդրման համար,
- *ապահովագրական ոլորտի նկատմամբ ազգաբնակչության տեղեկացվածության բարձրացումը*,
- *ապահովագրական սակագների նվազման տենդենցը*, ինչը սակայն երկար չի շարունակվի, քանզի ընկերությունների գնահատմամբ կիրառվող սակագներն արդեն իսկ հասել են իրենց թույլատրելի նվազագույն սահմաններին
- *ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից նոր կանոնակարգերի ընդունումը*:

ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ 2010-12 ԹԹ. ՀԱՄԱՐ

Ապահովագրական ընկերությունների նպատակներն, ըստ էության, փոփոխությունների չեն ենթարկվել և հիմնականում համընկնում են 2009-11թթ. նպատակների հետ: Դրանք են՝

- դիրքերի ամրապնդում տեղական ապահովագրական շուկայում,
- շահութաբերության ապահովում,
- նոր ապահովագրական պրոդուկտների մշակում և ներդնում, ինչը կպահանջի, մասնավորապես, տնտեսության նոր նպատակային հատվածների հետագոտում,
- մատուցվող ապահովագրական ծառայությունների որակի բարձրացում, ապահովադիրների հետ առողջ հարաբերությունների ձևավորում և պահպանում,
- նոր շուկաների գրավում,
- ապահովագրական գործունեության համար անհրաժեշտ ծրագրային համակարգի ներդրում և արդեն ներդրված համակարգերի կատարելագործում,
- ընկերության ֆինանսական կայունության բարձրացում կանոնադրական կապիտալի ավելացման, ինչպես նաև ստացված շահույթի վերաներդրման միջոցով,
- ապահովագրական և վերաապահովագրական պորտֆելների դիվերսիֆիկացիա,
- արդյունավետ ներդրումային քաղաքականության իրականացում, ակտիվների կառավարման արդյունավետության բարձրացում,
- գործընկերների հետ կապերի խորացում, պետական մարմինների հետ համագործակցություն,
- ընկերության կառուցվածքի և կառավարման արդյունավետության բարձրացում, ընկերության գործունեության ներքին կանոնակարգման համակարգի բարելավում, ներքին վերահսկողության, ռիսկերի կառավարման համակարգերի ներդնում,
- կադրերի աշխատանքի արդյունավետության բարձրացում ի հաշիվ աշխատանքի արդյունավետության գնահատման, խրախուսման և տույժերի մեխանիզմների մշակման և կիրառման, կադրերի վերապատրաստման և որակավորման ստուգման մեխանիզմների կիրառման միջոցով,
- ընկերության ճանաչում, որպես հուսալի և վստահելի գործընկերոջ համբավի ձեռք բերում,
- մասնաճյուղերի և գործակալական ցանցի ստեղծում:

ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ապահովագրական ընկերությունները հիմնականում ծառայություններ են մատուցելու ցամաքային տրանսպորտի, օդանավերի, ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության, հրդեհից ու բնական աղետներից գույքի, փոխադրվող գույքի (բեռների), երկաթուղային տրանսպորտի, առողջության, ընդհանուր պատասխանատվության ապահովագրության գծով, ինչպես նաև դժբախտ պատահարներից, աջակցության և երաշխիքի տրամադրման ապահովագրության գծով¹:

Ապահովագրական ընկերությունների կողմից ապահովագրական ծառայությունների մատուցման համար թիրախային կենտրոն է մնալու Երևան քաղաքը: Սակայն ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության ապահովագրության պարտադիր օրենքի ընդունմանը զուգընթաց, ապահովագրական ընկերությունները պատրաստ են ակտիվ գործողությունների ձեռնարկմամբ մուտք գործել նաև մարզերի շուկաներ, ընդ որում՝ ունանք՝ մասնաճյուղերի ստեղծման միջոցով, իսկ ունանք էլ՝ գործակալական ցանցի ստեղծման կամ ընդլայնման միջոցով:

Ապահովագրական ընկերությունների հիմնական մասը որպես հաճախորդ թիրախային խմբեր է ընտրում ֆիզիկական անձ ապահովադիրներին: Այնուամենայնիվ, որոշ ընկերություններ շարունակում են շեշտը դնել իրավաբանական անձ ապահովադիրների վրա: Ըստ էության, ապահովագրական ընկերությունների հաճախորդներն են հանդիսանում տնտեսության տարբեր ոլորտների կազմակերպությունները, պետական մարմինները, միջազգային կազմակերպությունները, բանկերից և վարկային կազմակերպություններից վարկ վերցնող քաղաքացիները և արտերկիր մեկնող ուղևորները:

Ներկայումս ապահովագրական ընկերությունները մեծամասամբ նախընտրում են օգտվել Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի կողմից հուսալի ճանաչման չափանիշներին բավարարող վերաապահովագրական ընկերությունների ծառայություններից: 2009 թվականի ընթացքում ապահովագրական ընկերությունները շարունակել են կապերի ամրապնդումը, իսկ ունանք նոր կապեր են հաստատել տարբեր վերաապահովագրական ընկերությունների և բրոքերների հետ: Ապահովագրական ընկերությունների ներկայիս հիմնական գործընկերներ են հանդիսանում ֆրանսիական Սկոր, լեհական Պոլիշ Ռե, գերմանական Սյունիխ Ռե, Հանովեռ Ռե, ռուսական Ինգոսստրախ, Ռոսնո ինչպես նաև Լյուդս ապահովագրական շուկայի սինդիկատներ, միջազգային վերաապահովագրական շուկայի առաջատար բրոքերներ և այլն: Ապահովագրական ընկերությունների գերակշիռ մասը հիմնականում համագործակցում է անգլիական ու եվրոպական շուկայի վերաապահովագրողների և բրոքերների հետ: Ապահովագրական ընկերություններն օգտվում են նաև տեղական բրոքերների ծառայություններից, որոնք նրանց մատուցում են հիմնականում վերաապահովագրական միջնորդի ծառայություններ:

¹ «Հիմնական ցուցանիշների փոփոխությունը 2009-12 թթ. ընթացքում» գլխում ներկայացված են ապահովագրության տվյալ դասի տեսակարար կշիռներն ընդամենը դասի մեջ տարբեր ցուցանիշների գծով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՆԽԱՏԵՍՈՒՄ

Ապահովագրական ընկերությունների կանխատեսմամբ 2010-12թթ. ընթացքում իրենց գործունեության վրա հնարավոր ազդեցություն կարող են ունենալ հետևյալ երևույթները.

- *ընկերություններից ոմանք կանխատեսում են համաշխարհային և ՀՀ տնտեսության աշխուժացում, իսկ ոմանք՝ անկում,*

- *Հայաստան Թուրքիա սահմանի բացում, ինչն էապես կմեծացնի դեպի Հայաստան բեռնափոխադրումների ծավալը,*

- *փոխարժեքային տատանումներ,*

- *որոշ վերաապահովագրողների վարկանիշերի հնարավոր ցածրացում,*

- *հայտնի վերաապահովագրողների կողմից ՀՀ ապահովագրական շուկայի նկատմամբ հետաքրքրության առաջացում,*

- *տեղական ապահովագրական ընկերությունների կողմից նոր վերաապահովագրողների հետ հարաբերությունների հաստատում՝ բավարարելու համար 2011թ.-ի հունվարի 01-ից գործող վերաապահովագրողներին հուսալի ճանաչելու ավելի խիստ չափանիշները,*

- *հուսալի վերաապահովագրողների կողմից տարվող սակագնային քաղաքականության վերաբերյալ անորոշություն (մասնավորապես՝ մի շարք ընկերություններ կանխատեսում են վերաապահովագրողների կողմից առաջարկվող սակագների աճ, որոշ ընկերություններ՝ նվազում), ինչպես նաև վերաապահովագրողների կողմից առավել խիստ պայմանների հնարավոր առաջադրում,*

- *ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից ընդունված ենթաօրենսդրական ակտերի գործարկման հետ կապված դժվարություններ,*

- *ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության օրենքի ընդունումը, ինչը կբարձրացնի բնակչության իրազեկության մակարդակն ապահովագրության ոլորտում, ինչպես նաև խթան կհանդիսանա ապահովագրական շուկայի զարգացման համար,*

- *մրցակցության սրացում,*

- *շուկայի կենտրոնացում և ապահովագրողների խոշորացում, գործող փոքր ապահովագրական ընկերությունների քանակի նվազում ի հաշիվ սրվելիք մրցակցության և նորմատիվային խստացումների,*

- *ընկերությունների քանակի նվազում՝ մի կողմից նորմատիվային դաշտի խստացման, մյուս կողմից առավել մրցունակ ընկերությունների առկայության հետևանքով,*

- *որոշ ընկերություններ կանխատեսում են նոր մրցակիցների մուտք տեղական ապահովագրական շուկա, իսկ որոշ ընկերություններ դա համարում են քիչ իրատեսական,*

- *ապահովագրական շուկայի աճի դանդաղում,*

- *շինարարության ծավալների կրճատում, ներմուծման ծավալների կրճատում, ինչի արդյունքում որոշ դասերի գծով ստացվող ապահովագրավճարների նվազում (օրինակ՝ փոխադրվող գույքի (բեռների), ավտոտրանսպորտային միջոցների, դժբախտ պատահարներից և այլն),*

- *բժշկական ծառայությունների գների հավանական աճ,*

- *Ֆինանսական հաշտարարի ինստիտուտի գործունեությունը*, որը դրական ազդեցություն կունենա ապահովագրական շուկայի զարգացման, ապահովագրական ծառայությունների նկատմամբ հասարակական պահանջարկի մեծացման վրա,

- *ապահովագրական սակագների նվազեցում*՝ մրցակցությանը դիմակայելու համար,

- *ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից նորմատիվային դաշտի խստացում*,

- *պարտադիր ապահովագրության ներդրմանը զուգահեռ որոշ ինստիտուտների/համակարգերի ներդրում*: Ակտուարական համակարգի ներդրման հետ կապված խնդիր կարող է հանդիսանալ ակտուարական հաշվարկների համար օգտագործվող վիճակագրական տվյալների ոչ ճշգրիտ լինելը,

- *որակյալ մասնագետների նկատմամբ պահանջարկի աճ*,

- *վնասաբերության ցուցանիշի աճի միտում*, մասնավորապես՝ ավտոտրանսպորտային միջոցների և առողջության ապահովագրության գծով:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Ապահովագրական ընկերությունների կողմից նշված *հնարավորություններն են՝*

- պարտադիր ապահովագրության օրենքի ընդունման դեպքում ապահովագրական գործունեության ծավալների մեծացում,
- հնարավոր է, որ զարգացած երկրների ապահովագրական շուկաների կրճատումը ստիպի վերաապահովագրողներին նոր շուկաներ ներխուժել, ինչի արդյունքում անգամ այն վերաապահովագրողները, որոնք հետաքրքրված չեն եղել հայկական շուկայով կարող են ընդունել վերաապահովագրության տեղական ռիսկերը,
- օրենսդրության խստացման, մրցակցության սրացման հետևանքով ապահովագրական ընկերությունների թվի կրճատում, առկա ապահովագրական ընկերությունների կողմից նոր մասնաբաժինների տիրանալու հնարավորություն, առողջ, արդյունավետ և ֆինանսապես կայուն ապահովագրական ընկերությունների հաստատման հնարավորություն,
- ակտուարների ինստիտուտի ներդրման հետևանքով ընկերությունների ընդհանուր ռիսկայնության նվազում և պորտֆելի կառավարելիության բարձրացում:

Ապահովագրական ընկերությունների կողմից նշված *սպառնալիքներն են՝*

- հետճգնաժամային երևույթների ազդեցություն ՀՀ տնտեսության վրա, տնտեսական աճի դանդաղ տեմպ,
- տարածաշրջանի տնտեսական և քաղաքական անկայունություն,
- գնաճի նախատեսվածից բարձր տեմպեր,
- փոխարժեքի տատանումների հետ կապված ռիսկեր,
- նորմատիվային դաշտի խստացում,

- որակյալ և փորձառու մասնագետների բացակայություն,
- հուսալի վերաապահովագրողների հետ հարաբերությունների պայմանների խստացում,
- մրցակցության սրացում գործող ապահովագրական ընկերությունների միջև,
- նոր ապահովագրական ընկերությունների մուտք, մասնաբաժինների նվազում,
- ապահովագրության մի շարք դասերի գծով ապահովագրավճարների նվազում՝ պայմանավորված տնտեսական աճի տեմպի նվազմամբ,
- ՏՏ համակարգի բացակայության պայմաններում ՀՀ ԿԲ կողմից ապահովագրության պայմանագրերի ռեգիստրի պահանջների կիրառումը և հաշվետվությունների ներկայացման հետ կապված ժամկետային խստացումներ,
- 2011թ.-ի հունվարի 01-ից վերաապահովագրողներին հուսալի համարելու չափանիշների խստացում,
- առողջապահության, վիճակագրության և ապահովագրության ոլորտների միջև աշխատանքների համակարգման արդյունավետ մեխանիզմների բացակայություն,
- բժշկական ծառայությունների հավանական գնաճ
- վերաապահովագրողների կողմից առաջարկվող ավիացիոն ռիսկերի ապահովագրության սակագների աճ,
- շահութաբերության մակարդակի նվազում ի հաշիվ ապահովագրական սակագների անկման, ռիսկային բնույթ ունեցող ապահովադիրների ներգրավման:

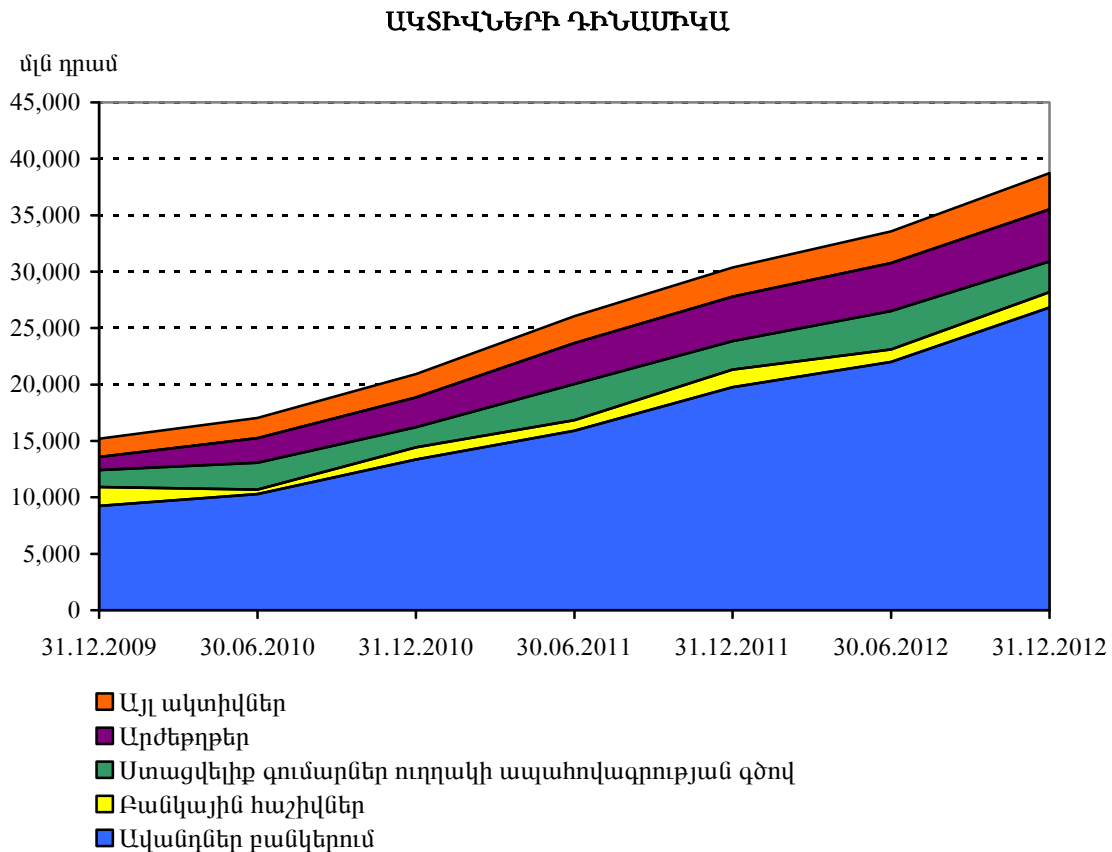
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ 2009-12 ԹԹ. ԸՆԹԱՅԸՈՒՄ²

Ակտիվներ

Ապահովագրական ընկերություններն ակտիվների գծով կանխատեսում են 36.8% միջին տարեկան աճ, ինչի արդյունքում ակտիվների մեծությունը 3 տարվա ընթացքում կավելանա 23.5 մլրդ դրամով՝ 31.12.2012 թվականին կազմելով 38.7 մլրդ դրամ: Ակտիվների կառուցվածքը որոշ չափով կփոխվի. եթե 2009թ. վերջի դրությամբ ապահովագրական ընկերությունների բանկային հաշիվները կազմում են 11.0%, իսկ արժեթղթերը՝ 7.6%, ապա 2012թ. վերջի դրությամբ կանխատեսվում են համապատասխանաբար 3.5% և 11.9% տեսակարար կշիռներ: 31.12.2009թ. դրությամբ ակտիվների մեջ ամենամեծ տեսակարար կշիռը բաժին է ընկնում բանկերում ավանդներին (60.8%), բանկային հաշիվներին (11.0%) և ուղղակի ապահովագրության գծով ստացվելիք գումարներին (9.9%): Կանխատեսվում է, որ բանկերում ավանդները, ապահովելով տարեկան միջինում 42.8% աճ, 31.12.2012թ. կկազմեն 26.8 մլրդ դրամ կամ ակտիվների 69.3%-ը, արժեթղթերն ապահովելով 64.9% միջին տարեկան աճ՝ կկազմեն 4.6 մլրդ դրամ կամ ակտիվների 11.9%-ը, իսկ ուղղակի ապահովագրության գծով ստացվելիք գումարները, ապահովելով տարեկան միջինում 22.6% աճ՝ կկազմեն 2.7 մլրդ դրամ կամ ակտիվների 7.0%-ը:

² ընկերություններն իրենց կանխատեսումներն իրականացնելիս հաշվի չեն առել պարտադիր ապահովագրությունը:

Ապահովագրական ընկերությունների ակտիվների դինամիկան 2009-2012թթ. համար ներկայացված է հետևյալ գրաֆիկի տեսքով.



Տեխնիկական պահուստներին համարժեք ակտիվների կառուցվածքում առանձնակի փոփոխություններ տեղի չեն ունենա: Ինչպես 2009թ.-ի վերջին, այնպես էլ հաջորդ երեք տարիների ընթացքում ապահովագրական ընկերություններն իրենց տեխնիկական պահուստներին համարժեք ակտիվների 90%-ից ավելին պլանավորում են տեղաբաշխել հիմնականում ՀՀ տարածքում գործող բանկերում որպես ժամկետային ավանդներ (մոտ 70%) և ՀՀ պետական արժեթղթերում (մոտ 20%):

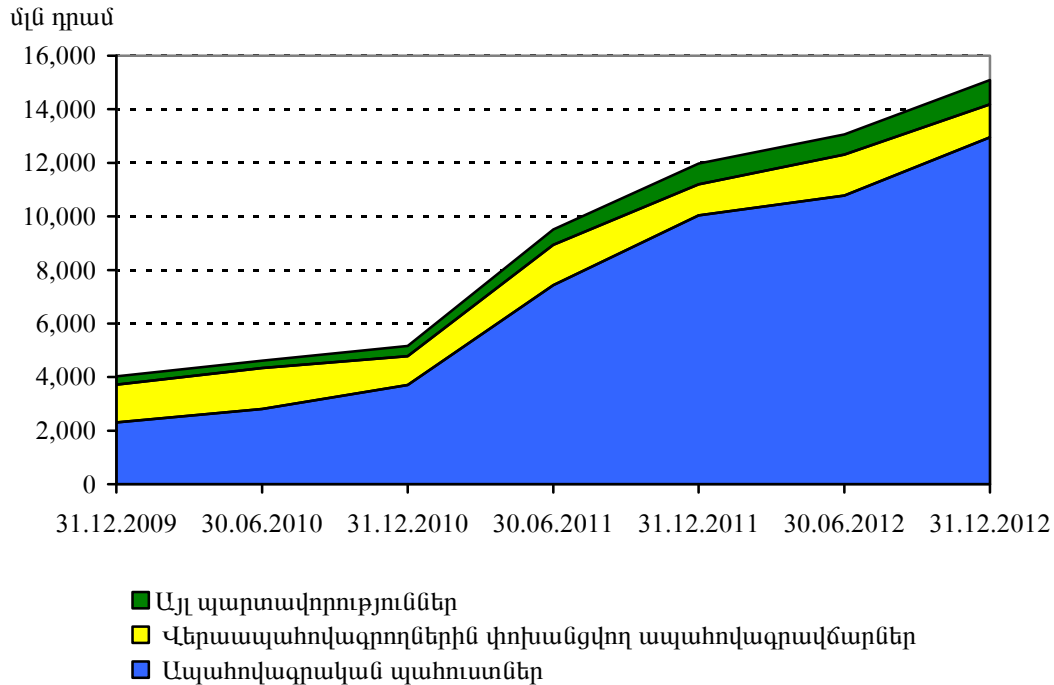
Պարտավորություններ

Պարտավորությունների գծով ապահովագրական ընկերությունները կանխատեսում են 62.0% միջին տարեկան աճ, ընդ որում՝ միայն 2011թ.-ի ընթացքում 131.8% աճ: Նշվածի պայմաններում 2012թ.-ի վերջին ապահովագրական ընկերությունների պարտավորությունների մեծությունը կկազմի 15.1 մլրդ դրամ, ինչը 11.1 մլրդ դրամով ավել է 2009թ.-ի վերջի ցուցանիշից: Պարտավորությունների կազմում առյուծի բաժինը 2010-12թթ.-ին շարունակելու են կազմել տեխնիկական պահուստները: Ընդ որում՝ եթե 31.12.2009թ.-ի դրությամբ տեխնիկական պահուստներին բաժին էր ընկնում պարտավորությունների 57.3%-ը, ապա 2012թ.-ին՝ արդեն 85.8%-ը: Հարկ է նշել, որ 31.12.2009թ.-ի դրությամբ պարտավորությունների 34.8%-ը կազմող

վերաապահովագրողներին փոխանցվելիք ապահովագրավճարների տեսակարար կշիռը տարեց տարի կնվազի և 31.12.2012թ.-ի դրությամբ կկազմի 8.1%:

Ստորև ներկայացված է ապահովագրական ընկերությունների պարտավորությունների դինամիկան՝ 2009-2012թթ. համար.

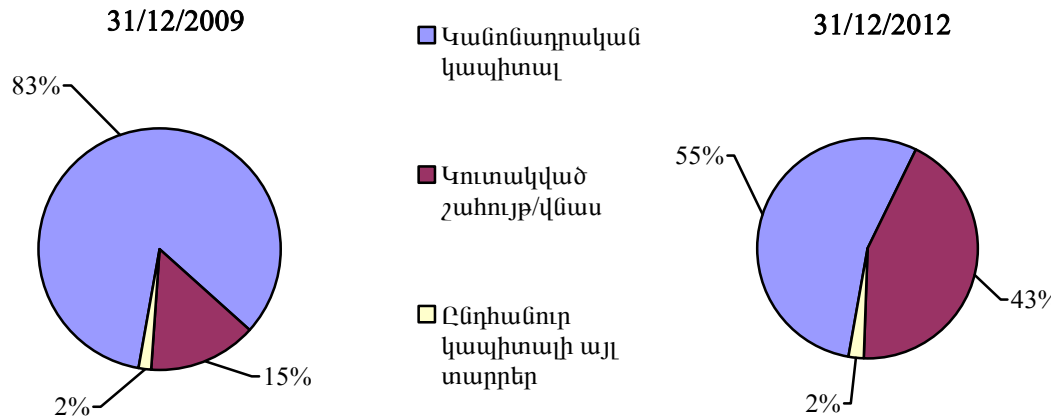
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱ



Ընդհանուր կապիտալ

Ապահովագրական համակարգի ընդհանուր կապիտալը երեք տարվա ընթացքում աճելով 12.5 մլրդ դրամով՝ 2012թ.-ի վերջին կկազմի 23.6 մլրդ դրամ: Ընդհանուր կապիտալի աճը հիմնականում պայմանավորված կլինի չբաշխված շահույթի կանխատեսվող 85.4% միջին տարեկան աճով: Հարկ է նշել, որ եթե 31.12.2009թ.-ի դրությամբ ընդհանուր կապիտալի կառուցվածքում կանոնադրական կապիտալը կազմում է 83.9%, իսկ չբաշխված շահույթը՝ 14.6%, ապա 2012թ.-ին դրանց տեսակարար կշիռները կանխատեսումների համաձայն կկազմեն համապատասխանաբար 54.4% և 43.3%:

Ստորև ներկայացված են ապահովագրական ընկերությունների ընդհանուր կապիտալի փաստացի և կանխատեսվող կառուցվածքները համապատասխանաբար 2009 և 2012թթ.-ի վերջի դրությամբ.



Ապահովագրավճարներ և վերաապահովագրողներին փոխանցվող ապահովագրավճարներ

Ապահովագրական ընկերությունները 2010-12թթ. համար կանխատեսել են ապահովագրավճարների 58.6% միջին տարեկան աճ, ինչի արդյունքում ապահովագրավճարների մեծությունը 2012թ.-ին կկազմի 25.2 մլրդ դրամ 2009թ.-ի 7.1 մլրդ դրամի փոխարեն: Ապահովագրավճարների հիմնական աճը կանխատեսվում է 2011թ.-ին՝ 120.5%, ինչը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ-ում ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործման հետևանքով երրորդ անձանց պատճառված վնասներից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության համակարգի ներդրման արդյունքում ակնկալվող ապահովագրավճարների աճով:

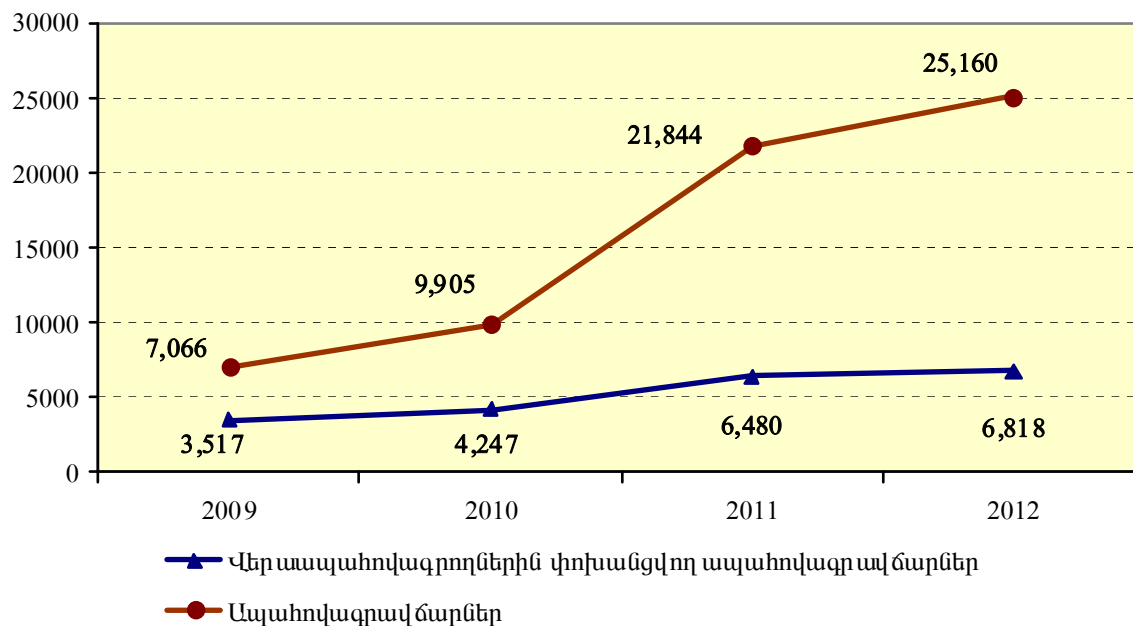
Վերաապահովագրողներին փոխանցվող ապահովագրավճարները նշված ժամանակաշրջանում տարեկան կաճեն միջինում 26.2%: Վերաապահովագրողներին փոխանցվող ապահովագրավճարները 2012թ.-ի համար կկազմեն 6.8 մլրդ դրամ 2009թ.-ի 3.5 մլրդ դրամի փոխարեն:

Համաձայն կանխատեսումների՝ 2012թ.-ին վերաապահովագրողներին փոխանցվող ապահովագրավճարների տեսակարար կշիռն ընդամենը ապահովագրավճարների մեջ կկազմի 27.1% 2009թ.-ի 49.8%-ի փոխարեն:

Ստորև ներկայացված են ապահովագրավճարների և վերաապահովագրողներին փոխանցվող ապահովագրավճարների դինամիկաները 2009-2012թթ. համար.

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՎՃԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ՎԵՐԱԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՂՆԵՐԻՆ ՓՈԽԱՆՑՎՈՂ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՎՃԱՐՆԵՐԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱ

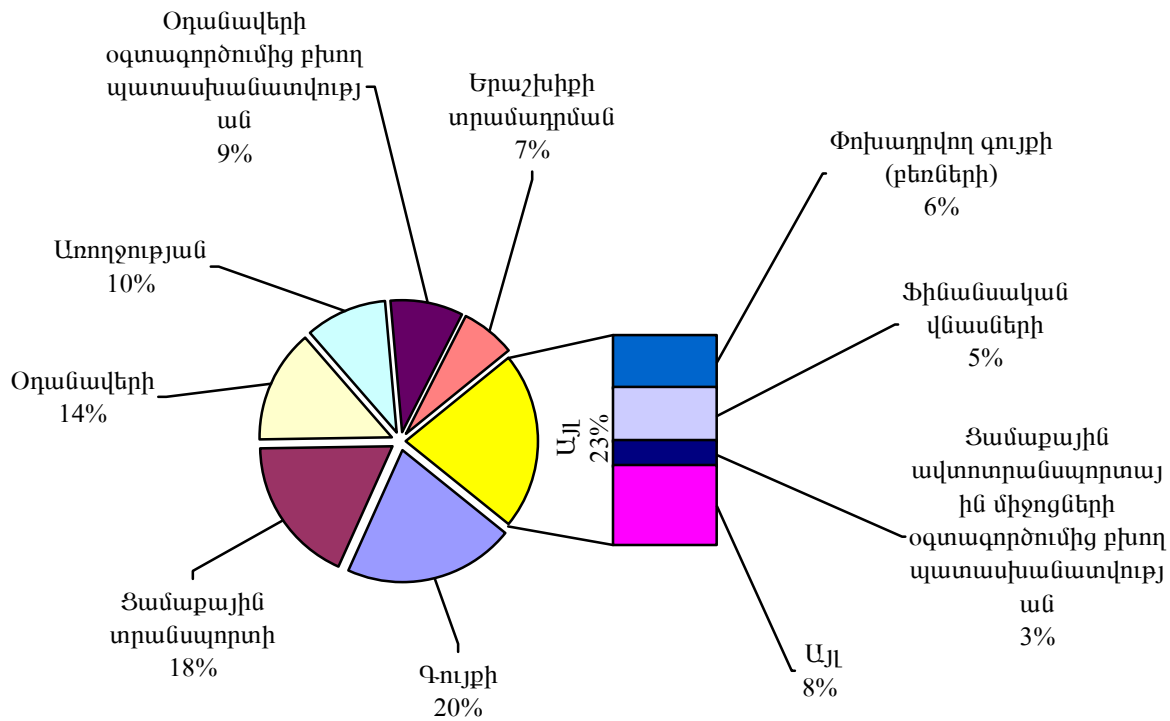
մլն դրամ



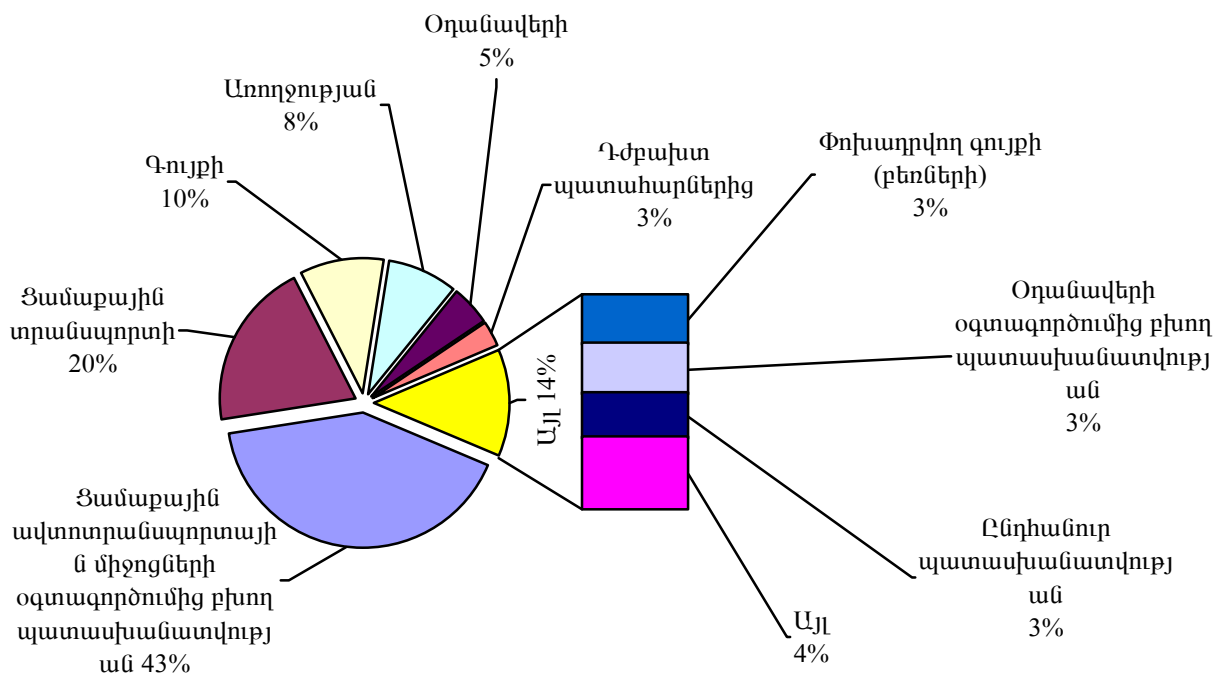
Ինչ վերաբերում է ապահովագրավճարների կառուցվածքին, ապա հարկ է նշել, որ եթե 2009թ.-ին ապահովագրավճարների հիմնական մասը բաժին է ընկնում հրդեհից ու բնական աղետներից գույքի, ցամաքային տրանսպորտի, օդանավերի և առողջության ապահովագրության դասերին, ապա 2012թ.-ին ապահովագրավճարների կառուցվածքում մեծ տեսակարար կշիռ կկազմեն ցամաքային ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության (41.0%) և ցամաքային տրանսպորտի (20.3%) ապահովագրության դասերի գծով հավաքագրվող ապահովագրավճարները:

Ապահովագրության տարբեր դասերի գծով ապահովագրավճարների տեսակարար կշիռներն ընդամենը ապահովագրավճարների մեջ 2009թ.-ին և 2012թ.-ին ներկայացված են ստորև.

**2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՎՃԱՐՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



**2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱՎՃԱՐՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



Ապահովագրական հատուցումներ և

վերաապահովագրողներից ստացվող գումարներ ապահովագրական հատուցումների գծով

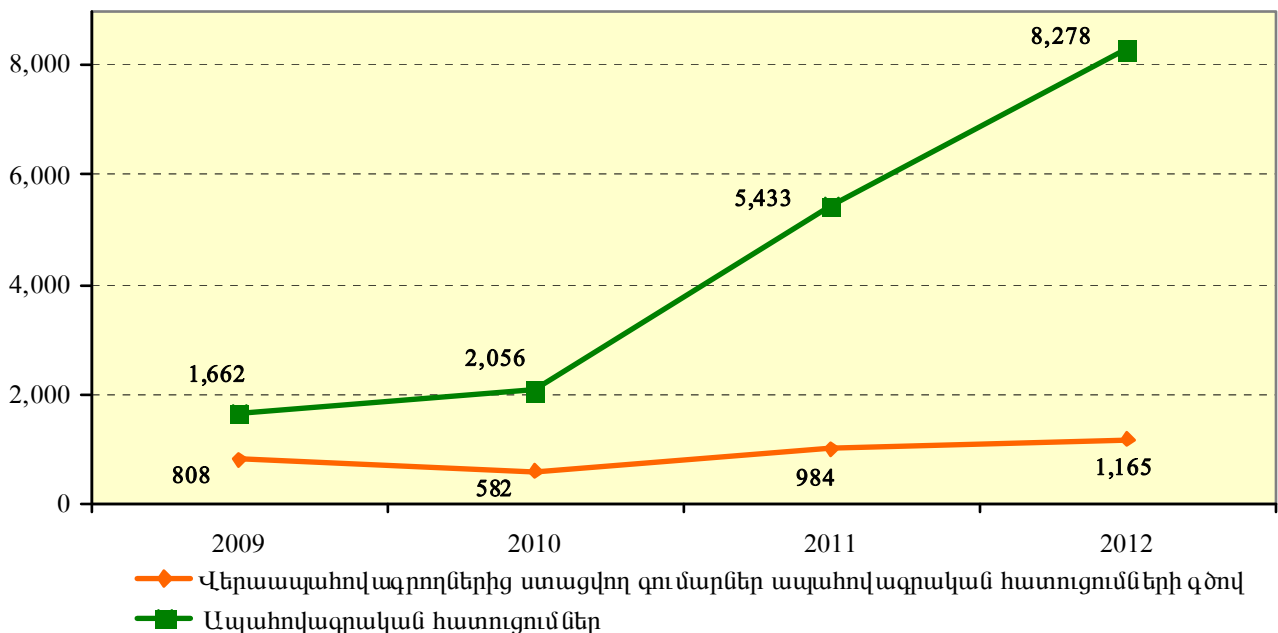
Ապահովագրական ընկերությունները կանխատեսում են ապահովագրական հատուցումների 80.1% միջին տարեկան աճ, ինչի հետևանքով 2012թ.-ին նշված ցուցանիշը կկազմի 8.3 մլրդ դրամ: Ապահովագրական հատուցումների գծով վերաապահովագրողներից ստացվող գումարները տարեկան միջինում կաճեն 19.8%՝ 2012թ.-ին կազմելով 1.2 մլրդ դրամ:

Համաձայն կանխատեսումների՝ 2012թ.-ին ապահովագրական հատուցումների գծով վերաապահովագրողներից ստացվող գումարների տեսակարար կշիռն ընդամենը ապահովագրական հատուցումների մեջ կկազմի 14.1% 2009թ.-ի 48.6%-ի փոխարեն:

Ստորև ներկայացված են ապահովագրական հատուցումների և վերջիններիս գծով վերաապահովագրողներից ստացվող գումարների դինամիկաները 2009-2012թթ. համար.

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐԻ ԳԾՈՎ ՎԵՐԱԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՂՆԵՐԻՑ ՍՏԱՑՎՈՂ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱ

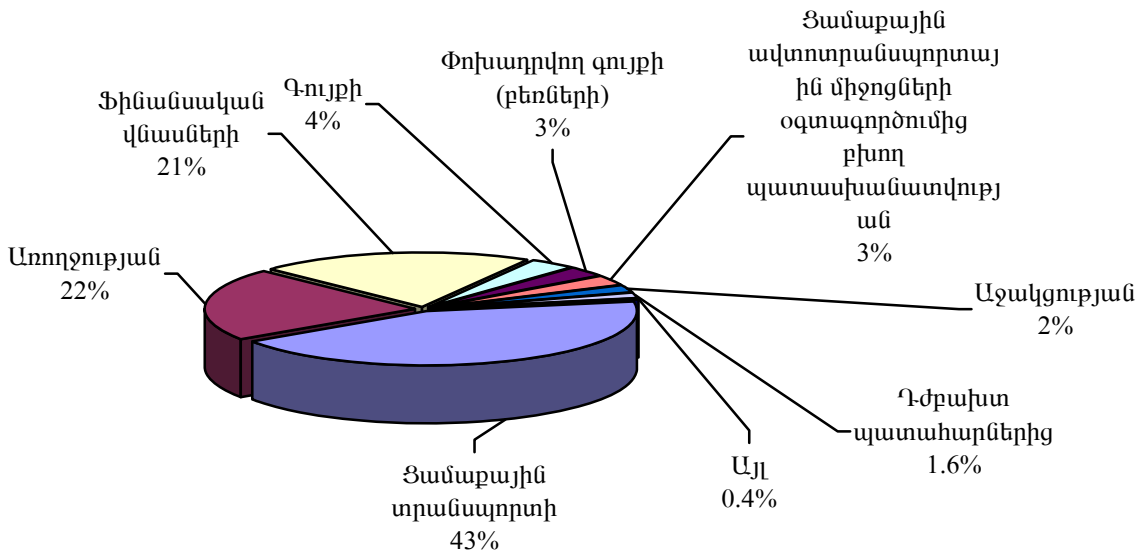
մլն դրամ



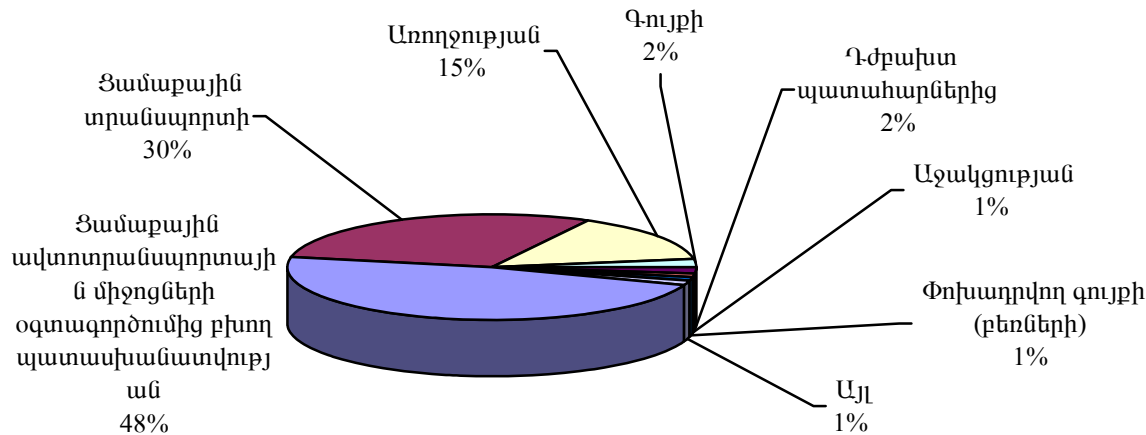
Հարկ է նշել, որ 2009թ.-ի ապահովագրական հատուցումների մեջ մեծ տեսակարար կշիռ են կազմում ցամաքային տրանսպորտի և առողջության ապահովագրության դասերի գծով ապահովագրական հատուցումները: Ապահովագրական ընկերությունների կանխատեսումների համաձայն ցամաքային ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության ապահովագրության գծով ապահովագրական հատուցումները շարունակաբար կաճեն և 2012թ.-ին ապահովագրական հատուցումների մեջ կկազմեն ամենամեծ տեսակարար կշիռը՝ 47.5%: Մեծ տեսակարար կշիռ կկազմեն նաև ցամաքային տրանսպորտի և առողջության ապահովագրության գծով ապահովագրական հատուցումները:

Ապահովագրության տարբեր դասերի գծով ապահովագրական հատուցումների տեսակարար կշիռներն ընդամենը ապահովագրական հատուցումների մեջ 2009թ.-ին և 2012թ.-ին ներկայացված են ստորև.

**2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



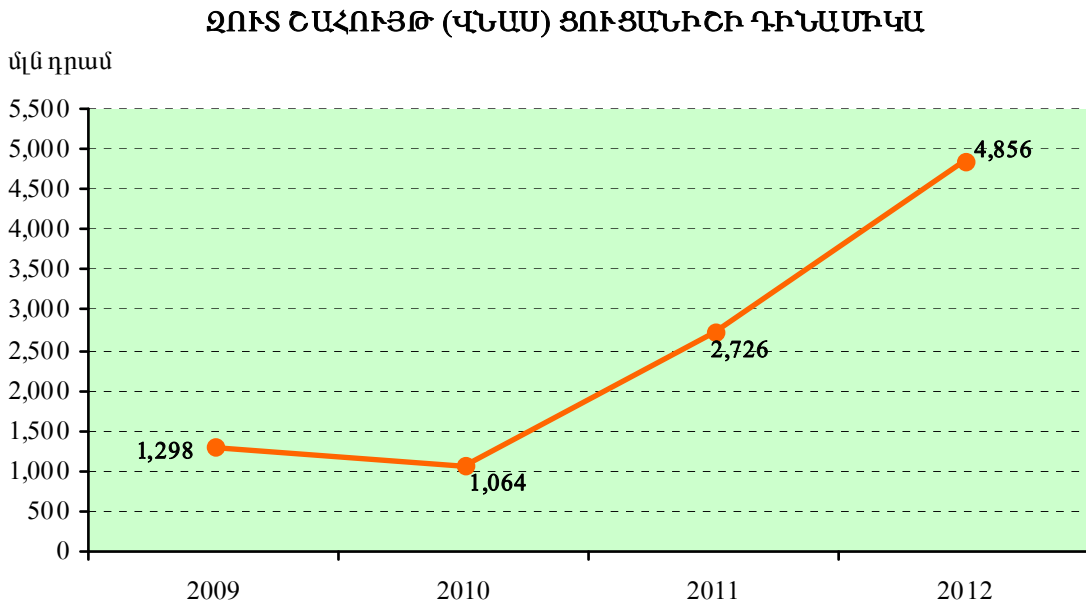
**2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



Հաշվետու ժամանակաշրջանի շահույթ շահութահարկի գծով
ծախսի նվազեցումից հետո (զուտ շահույթ (վնաս)) և այլ ցուցանիշներ

2009-2012թթ.-ի ընթացքում ապահովագրական ընկերությունների հաշվետու ժամանակաշրջանի զուտ շահույթ (վնաս) ցուցանիշը միջին տարեկան կտրվածքով կաճի 72.1%-ով՝ 2012թ.-ին կազմելով 4.9 մլրդ դրամ:

Ստորև ներկայացված է ապահովագրական ընկերությունների հաշվետու ժամանակաշրջանի զուտ շահույթ (վնաս) ցուցանիշի դինամիկան 2009-2012թթ. համար.



Ապահովագրական ընկերությունները կանխատեսում են տոկոսային եկամուտների 57.6% միջին տարեկան աճ, ինչի արդյունքում 2012թ.-ին տվյալ ցուցանիշը կկազմի 2.4 մլրդ դրամ 2009թ.-ի 624.1 մլն դրամի փոխարեն: Տոկոսային եկամուտների մեջ մեծ տեսակարար կշիռ կշարունակեն կազմել ֆինանսական կազմակերպություններում ներդրված ավանդներից և դրանց տրամադրված փոխառություններից ստացվող տոկոսային եկամուտները, որոնք 2009թ.-ին կազմել են տոկոսային եկամուտների 81.4%-ը, իսկ 2012թ.-ին կանխատեսումների համաձայն կկազմեն 84.8%-ը:

Ապահովագրական ընկերությունների տոկոսային ծախսերի ծավալն ինչպես 2009թ.-ի, այնպես էլ 2012թ.-ի տվյալներով բավականին փոքր է՝ համապատասխանաբար 2.7 մլն դրամ և 812 հազար դրամ:

Ապահովագրական ընկերությունների ոչ տոկոսային եկամուտների ծավալը 2009թ.-ին կազմել է 980.5 մլն դրամ, իսկ 2012թ.-ին համաձայն կանխատեսումների կկազմի 134.5 մլն դրամ:

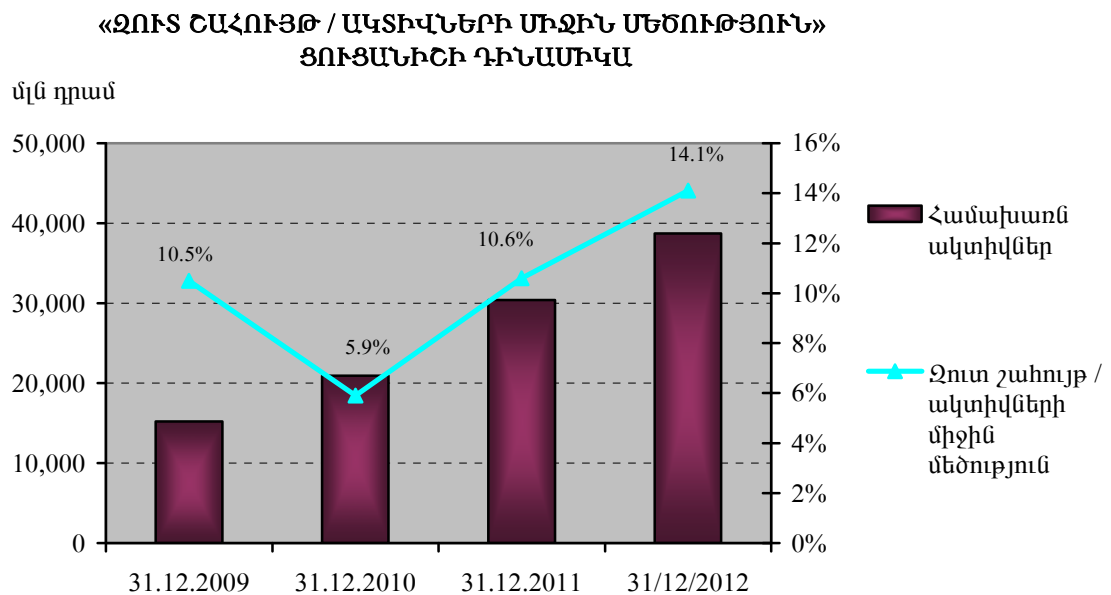
Ապահովագրական ընկերությունների ոչ տոկոսային ծախսերը տարեկան միջինում կաճեն 14.5%-ով և 2012թ.-ին կկազմեն 3.0 մլրդ դրամ 2009թ.-ի 2.0 մլրդ դրամի փոխարեն: Ընդ որում՝ աշխատավարձի և դրան հավասարեցված այլ վճարումների գծով ծախսերը 2009-2012թթ.-ի ընթացքում կապահովեն 23.9% միջին տարեկան աճ և 2012թ.-ին կկազմեն 1.6 մլրդ դրամ: Աշխատավարձի և դրան հավասարեցված այլ վճարումների գծով ծախսերի տեսակարար կշիռն ընդամենը ոչ տոկոսային ծախսերի մեջ 2009-2012թթ.-ի ընթացքում կավելանա 11 տոկոսային կետով և 2012թ.-ին կկազմի ընդամենը ոչ տոկոսային ծախսերի 51.7%-ը:

Ապահովագրական ընկերությունները նախատեսում են ուսուցման ծախսերի ավելացում կանխատեսվող ժամանակաշրջանի համար. ուսուցման ծախսերը տարեկան միջինում կաճեն 103.3%-ով կամ 24.8 մլն դրամով և 2012թ.-ին կկազմեն 29.8 մլն դրամ:

Հարկ է նշել նաև, որ ապահովագրական ընկերությունները նախատեսում են զգալիորեն ավելացնել գովազդի գծով ծախսերը: Դրանք տարեկան միջինում կաճեն 73.3%-ով կամ 244.4 մլն դրամով և 2012թ.-ին կկազմեն 327.2 մլն դրամ կամ ընդամենը ոչ տոկոսային ծախսերի 10.7%-ը:

Ապահովագրական ընկերությունների կանխատեսումներով զուտ շահույթ / ակտիվների միջին մեծություն³ (ROA) և զուտ շահույթ / ընդհանուր կապիտալի միջին մեծություն⁴ (ROE) ցուցանիշները 2012թ.-ին համապատասխանաբար կկազմեն 14.1% և 23.1% (2009թ.-ին՝ 10.5% և 15.2%):

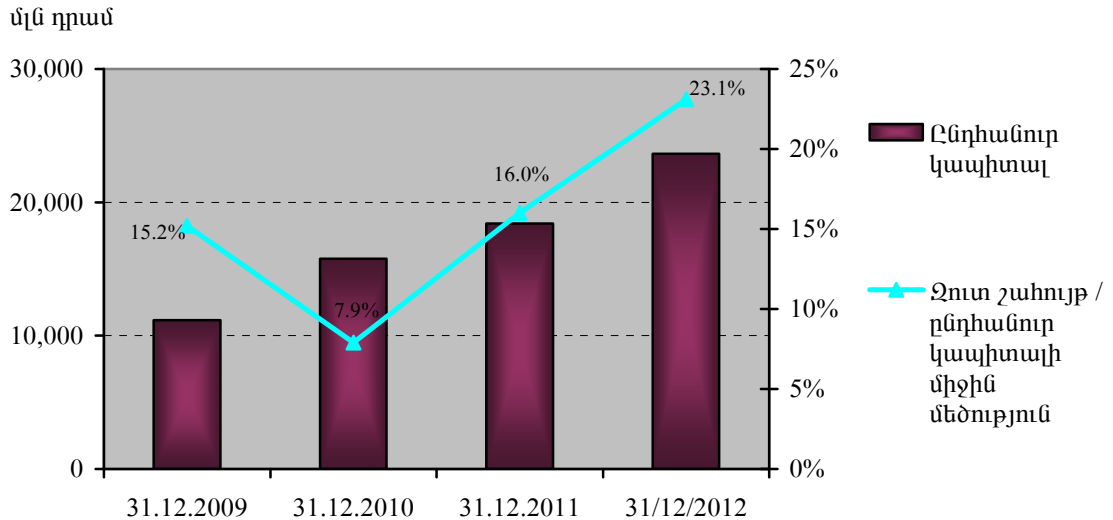
Ստորև ներկայացված են վերոհիշյալ երկու ցուցանիշների փոփոխությունները 2009-2012թթ. ընթացքում.



³ Ակտիվների միջին մեծությունը հաշվարկելիս ակտիվների տարեսկզբի և տարեվերջի մեծությունների հանրագումարը հարաբերվում է երկուսի:

⁴ Ընդհանուր կապիտալի միջին մեծությունը հաշվարկելիս կապիտալի տարեսկզբի և տարեվերջի մեծությունների հանրագումարը հարաբերվում է երկուսի:

**«ՁՈՒՏ ՇԱՀՈՒՅԹ / ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻ ՄԻՋԻՆ ՄԵԾՈՒԹՅՈՒՆ»
ՑՈՒՑԱՆԻՇԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱ**

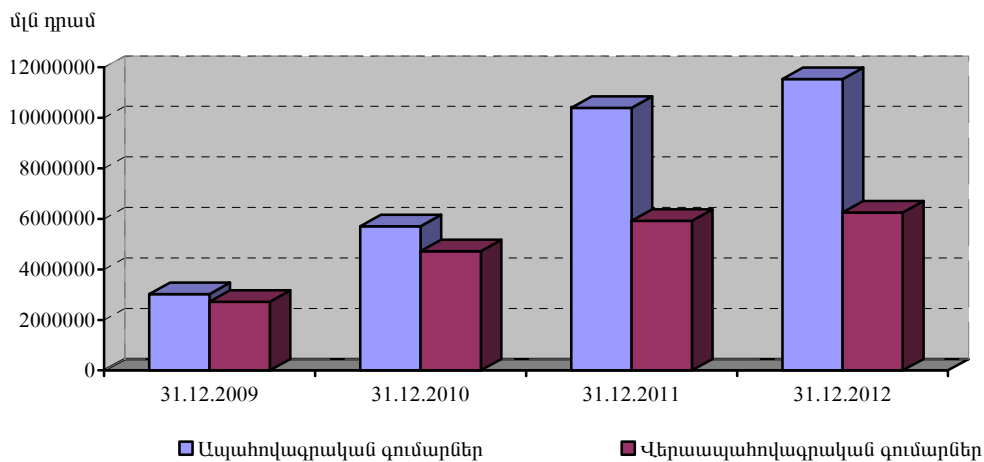


Ապահովագրական գումարներ և վերաապահովագրական գումարներ

Ապահովագրական ընկերությունների կանխատեսումների համաձայն՝ 31.12.2012թ.-ի դրությամբ ապահովագրական ընկերությունների գործող ապահովագրության պայմանագրերով ստանձնած ռիսկերի (ապահովագրական գումարների) մեծությունը կկազմի 11.5 տրլն դրամ՝ 2009թ.-ի 3.0 տրլն դրամի փոխարեն, իսկ վերաապահովագրողներին փոխանցվող ռիսկերի (վերաապահովագրական գումարների) մեծությունը՝ 6.3 տրլն դրամ 2009թ.-ի 2.7 տրլն դրամի փոխարեն:

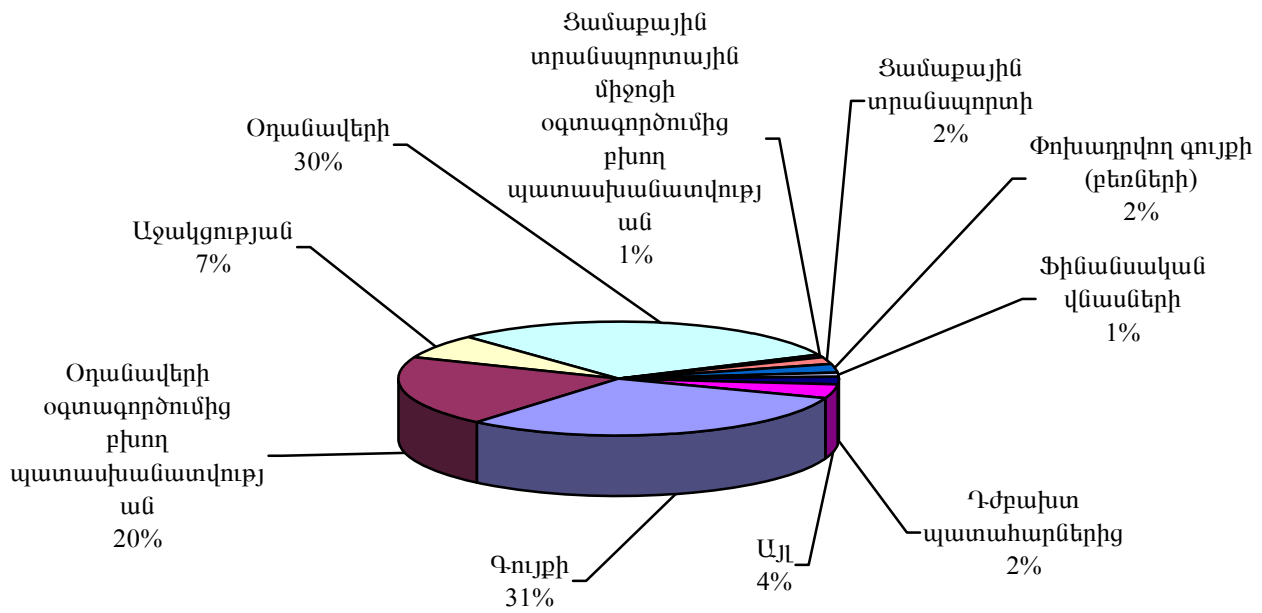
Ստորև ներկայացված են ապահովագրական գումարների և վերաապահովագրական գումարների դինամիկաները 2009-2012թթ. համար.

**ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՎԵՐԱԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ԴԻՆԱՄԻԿԱՆԵՐԸ
2009-2012թթ.-ի համար**

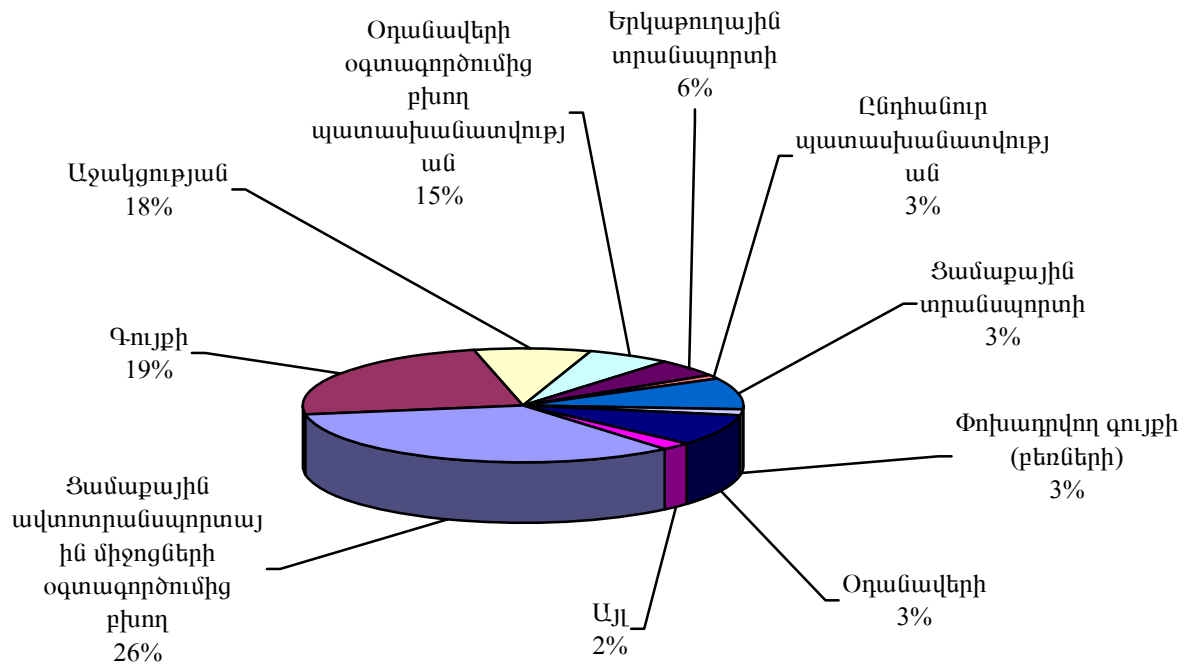


Ապահովագրության տարբեր դասերի գծով ապահովագրական գումարների տեսակարար կշիռներն ընդամենը ապահովագրական գումարների մեջ 2009թ.-ին և 2012թ.-ին ներկայացված են ստորև.

**2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



**2012 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ՝
ԸՍՏ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԵՐԻ**



ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՌԻՄԿԵՐ

- Ապահովագրական ընկերությունների հիմնական մասը ներկայումս ստեղծել է և պատրաստվում է ընդլայնել գործակալական ցանցը, որը բաղկացած է ինչպես իրավաբանական, այնպես էլ ֆիզիկական անձանցից և հնարավորություն է տալիս ապահովագրական գործունեություն ծավալել ՀՀ մարզերում և ԼՂՀ-ում: Կան ապահովագրական ընկերություններ, որոնք նախատեսում են ընդլայնել գործակալական ցանցը, սակայն չեն նախատեսում նշված գործակալների հետ հաղորդակցվելու համար անհրաժեշտ տեխնիկական և ծրագրային ապահովման միջոցների ներդրում:
- Որոշ ընկերությունների դատողություններում հակասություն կա, մասնավորապես՝ նշելով ֆինանսական ճգնաժամի բացասական հնարավոր հետևանքները, միաժամանակ կանխատեսում են ապահովագրավճարների և շահութաբերության զգալի աճ:
- Ապահովագրական ընկերություններից շատերը դեռևս չեն լուծել անհրաժեշտ ծրագրային ապահովման հարցը:
- Ընկերություններից շատերի համար եկամտի ստացման հիմնական աղբյուր շարունակում են մնալ ապահովագրավճարներից ստացվող մուտքերը:
- Ապահովագրական ընկերությունների մեծ մասը պլանավորում է ավելացնել սեփական պահումներն ի հաշիվ վերաապահովագրությանը փոխանցվող ռիսկերի նվազեցման: Որոշ ընկերություններ դրան զուգահեռ պատրաստվում են ապահովագրության որոշ դասերի գծով անցում կատարել ոչ համամասնական եղանակով վերաապահովագրության կիրառմանը: Սակայն կան ընկերություններ, որոնք առանց հստակ վերաապահովագրական քաղաքականության և առանց պատճառների հիմնավորման պարզապես նվազեցնելու են վերաապահովագրությանը փոխանցվող ռիսկերի մեծությունը: Սա կարող է խաթարել ապահովագրական ընկերությունների վճարունակությունը:
- Ապահովագրական ընկերություններից քչերն են պատկերացնում ռիսկերի կառավարման գործընթացը և հիմնականում ռիսկերի կառավարման հստակ մեխանիզմներ չունեն:
- Ընկերությունները հեշտության համար և նպատակ ունենալով չխախտել ՀՀ Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված նորմատիվները՝ նախընտրում են ներդրումներ իրականացնել հիմնականում բարձ իրացվելի ակտիվներում: